

муз. образования. - К.: Музична Україна, 1986.- 56 с.

8. Цыпин Г. Музыкант и его работа.- М.:Советский композитор,1988-384 с.

УДК 378.015.31:7:78

Сопіна Я.В.

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В статье рассмотрены теоретико-педагогические основы формирования эстетической культуры будущих учителей музыкального искусства, определены психолого-педагогические условия оптимизации этого процесса.

Ключевые слова: эстетическая культура, формирование, самовоспитание, профессиональная подготовка, учитель музыкального искусства

The paper dwells on the theoretical-pedagogic basics of formation of esthetic culture of future teachers of music, psychological and pedagogical conditions are defined to improve the process.

Keywords: the esthetic culture, the formation, the self-education, the training of teacher of music

Пріоритетними напрямками сучасної загальноосвітньої школи виступають розвиток і вдосконалення духовної культури кожної дитини, надання умов для її художньо-творчого самовираження.

Вирішення цих завдань покладено на педагога, зокрема, на вчителя музичного мистецтва, основними якостями якого мають бути художньо-естетична освіченість, сформованість ціннісних орієнтацій, високий рівень рефлексії й креативності, культури мови, поведінки, спілкування; здатність формувати в учнів художньо-естетичний світогляд, художньо-образне мислення, естетичне ставлення до дійсності та мистецтва. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема формування естетичної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва в контексті його фахової підготовки.

Аналіз філософської, психолого-педагогічної літератури свідчить, що зазначена проблема приваблює багатьох науковців та педагогів. Вони розглядають питання естетичного розвитку майбутніх учителів у взаємозв'язку з іншими аспектами професійної (Л.Коваль, Г.Падалка, О.Рудницька, Г.Шевченко). Оптимізацією процесу естетичного виховання студентів займалися Ю.Бондарчук, М.Гальперін, І.Карпенко, Л.Печко; проблему вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музики вирішували О.Апраксіна, Л.Арчажнікова, І.Бабицька, В.Белікова, В.Вірчак, В.Дряпіка;

питання розвитку естетичної культури майбутнього педагога в контексті гуманізації і гуманітаризації навчання у вищих навчальних закладах досліджували Г.Балл, Є.Бондаревська, М.Євтух, І.Зязюн, С.Мельничук, В.Мовчан, Г.Молчанова, Т.Равчина, Є.Шиянов).

Вивчення теоретичного й практичного досвіду науковців, а також проведення діагностичних досліджень дозволило зробити висновок щодо необхідності внутрішнього узгодження мети, завдань, форм і методів педагогічного процесу у навчальному закладі музично-педагогічного профілю, системотвірним фактором якого на факультетах має виступати формування естетичної культури студентів.

Здійснений аналіз поняття «естетична культура особистості» дає підстави для його визначення як феномену, що розглядається як інтегрована особистісна якість, яка виражається у здатності індивіда естетично сприймати дійсність і мистецтво, давати їм естетичну оцінку, а також брати активну участь у перетворенні оточуючого світу, втілювати його в створених цінностях.

Виходячи з цього визначення, процес формування естетичної культури майбутніх учителів необхідно розглядати як комплекс взаємопов'язаних між собою компонентів, форм і методів виховання й навчання, які забезпечують цілеспрямований, послідовний, неперервний естетичний вплив на суб'єктів педагогічного процесу з метою розвитку в них естетичних знань, емоційно-чуттєвої сфери, естетичних позицій, естетичних здібностей, активності в естетичній діяльності, готовності до естетико-виховної роботи в школі. Цей процес має будуватися на основі культурологічного, особистісного, системного та цілісного підходів.

Культурологічний підхід затверджує унікальність особистості кожного студента в педагогічному процесі, орієнтує даний процес на виховання людини культури, тобто особистості, яка має високі гуманістичні і естетичні світогляди, прагне до творення і перетворення дійсності за законами краси, до творчого самовираження й самореалізації.

Особистісний підхід, ґрунтується на принципах діалогової взаємодії, співдружності і співтворчості, забезпечує естетичний розвиток і саморозвиток студента, враховуючи його індивідуальні здібності, і надає можливість кожному реалізувати себе, формувати індивідуальне естетичне сприйняття світу, здатність його творчо відтворювати, використовувати суб'єктивний досвід у інтерпретації та оцінюванні навколишньої дійсності та мистецтва. Формування естетичної культури майбутніх учителів на основі особистісного підходу передбачає урахування вікових, індивідуальних і психологічних особливостей студентів.

Студентський вік є найбільш плідним періодом формування особистості. На думку И.Кона, це період «переходу від залежного дитинства до самостійного життя дорослої людини» [3, 78-79]. У даному віці відбувається соціальне, моральне, політичне, естетичне становлення особистості, активно розвиваються сенсорно-перцептивні, мнемічні, психомоторні, мовні та розумові функції, значно підвищується рівень самостійності. При цьому змінюється співвідношення виховання і самовиховання в процесі формування особистості:

починає домінувати прагнення до самопізнання, самооцінки, вираженню власного «я», самоствердженню і самореалізації. Студенти набувають нового статусу, пов'язаного з навчальною діяльністю у вузі, що спонукає до відповідальності, дисциплінованості, прагнення розвивати нові якості відповідно до майбутньої професії, підвищує інтерес до інтелектуальної діяльності, а також до прекрасного в дійсності та мистецтві, потребу в усвідомленні загальнолюдських та естетичних цінностей.

Дані особливості студентського віку є об'єктивною передумовою організації процесу формування естетичної культури студента, і їх необхідно враховувати в естетико-виховній діяльності.

Цілісний підхід передбачає внутрішнє узгодження мети і завдань, форм і методів педагогічного процесу, які забезпечують естетичну спрямованість навчально-виховного процесу педагогічного закладу.

Системний підхід забезпечує інтегральну взаємодію всіх компонентів професійної підготовки, спрямовану на досягнення загальної мети - естетичний розвиток майбутнього вчителя.

Спираючись на викладені концептуальні положення, ми визначаємо фахову підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва як цілісний педагогічний процес, спрямований на духовно-естетичне вдосконалення викладача і студентів, їх взаємний творчий розвиток і духовне взаємозбагачення. Але сам по собі цей процес залежить від певних психолого-педагогічних умов, які сприяють ефективності формування естетичної культури студентів-музикантів. В ході дослідження такими умовами були визначені: цілеспрямована внутрішньвузівська підготовка викладачів до формування естетичної культури студентів; дотримання принципу цілісності у формуванні естетичної культури студентів; створення в студентському колективі сприятливого психологічного клімату, духовно-естетичної атмосфери; професійні вправи студентів з метою оволодіння естетичною культурою; цілеспрямоване педагогічне керівництво естетичним самовихованням студентів; корекція діяльності адміністрації факультету, спрямована на підвищення якості естетичного виховання студентів.

Так, підготовка викладачів до формування естетичної культури студентів розглядалася нами як постійно розвивальна комплексна система, яка включала мотиваційне і інформаційне забезпечення щодо естетико-виховної діяльності, відбір і оволодіння системою теоретичних знань в галузі естетичного виховання, формування практичних умінь та навичок естетичного впливу.

Принцип цілісності в нашому дослідженні передбачав таку організацію процесу формування естетичної культури майбутніх учителів, яка б забезпечувала естетичну спрямованість змісту, форм і методів навчальної і позааудиторної роботи. Цьому сприяли розроблений і апробований спецкурс «Виховання і самовиховання естетичної культури особистості», активне залучення кожного студента до участі в культурно-просвітницьких та організаційно-виховних заходах, підготовка майбутніх учителів до естетичного виховання учнів.

Завдання створення в студентському колективі сприятливого психологічного клімату, духовно-естетичної атмосфери вирішувалося шляхом організації кураторської діяльності, яка будувалася на паритеті і врахуванні інтересів та запитів особистості студента, його творчих можливостей, наданні оптимальних умов для активного естетичного самовиявлення (побудова взаємовідносин куратора і студентів за принципом діалогової взаємодії, активна спільна творчо-естетична діяльність, організація взаємозбагачуючого дозвілля).

Ефективною умовою, що забезпечила підвищення якості естетичної підготовки майбутніх учителів, виявилися професійні вправи студентів з метою оволодіння естетичною культурою. Нами була розроблена система технологічних прийомів і засобів естетичного розвитку особистості, яку склали навчально-творчі завдання, творчі твори, різноманітні модифікації ігор (рольові, ділові, творчі), тренінги, диспути, дискусії. Інтерактивні форми та методи роботи використовувалися з метою активізації взаємодії емоційно-чуттєвої та інтелектуальної сфер особистості студента.

Цілеспрямоване педагогічне керівництво естетичним самовихованням студентів, як одна з важливіших психолого-педагогічних умов, здійснювалося у декілька етапів, кожен з яких став джерелом послідовних якісних і кількісних змін у естетичному розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. На першому етапі відбувалося стимулювання естетичного самовиховання, на другому – озброєння студентів основами теорії самовдосконалення, на третьому – формування практичного досвіду естетичного самовиховання, стимулювання і корекції даного процесу.

З метою підвищення якості естетичного виховання студентів-музикантів нами була розроблена програма діяльності адміністрації факультету, основними напрямками якої стали корекція контролю за естетико-виховною діяльністю педагогів, активізація методичної підготовки викладачів, оновлення стратегії планування навчально-виховного процесу, систематизація цілеспрямованої діяльності зі студентами.

Результати дослідження свідчать, що поглиблення естетичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва відбувається завдяки спеціально створених психолого-педагогічних умов протягом усієї навчально-виховної діяльності та співпраці викладачів та студентів. Оптимізація процесу естетичного виховання студентів відбувається завдяки естетичній спрямованості усіх ланок педагогічного процесу – діяльності управлінських органів, навчального процесу, позааудиторної роботи тощо.

Література

1. *Елканов С.Б. Основи професійного самовоспитання будущего учителя: учеб. пособие для студентов пед. вузов / С.Б. Елканов. – М.: Просвещение, 1989. – 189 с.*
2. *Зязюн І.А. Філософські проблеми гуманізації і гуманітаризації / І.А. Зязюн // Педагогіка толерантності. – 2000. - №3. – С. 48-62.*
3. *Кон І.С. Психология старшеклассника / И.С.Кон. – М.: Просвещение, 1988. – 207 с.*

4. Падалка Г.Н. *Формирование эстетических идеалов и вкусов будущих учителей музыки: дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Г.Н.Падалка. – К., 1989. – 368 с.*

5. Рудницька О.П. *Сприйняття музики і педагогічна культура вчителя / О.П.Рудницька. – К.: КДПІ, 1992. – 96 с.*

УДК 37.016: 78(510) (477)

Сюй Цзяюй

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ МАЙБУНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ УКРАЇНИ І КИТАЮ НА ОСНОВІ КЛЮЧОВИХ КУЛЬТУРНИХ КОНЦЕПЦІЙ

В статье рассматриваются гуманистические приоритеты обучения будущих учителей музыки Украины и Китая, которые основываются на ключевых культурных концепциях обеих стран.

Ключевые слова: *гуманистические приоритеты обучения, будущие учителя музыки Украины и Китая, традиции, ключевые культурные концепции.*

In the article humanism priorities of teaching of future teachers are music of Ukraine and China, which are based on key cultural conceptions of both countries.

Keywords: *humanism priorities of teaching, future music of Ukraine and China masters, traditions, key cultural conceptions.*

«Думай про те, щоб з початку до кінця постійно перебувати в навчанні».

Конфуцій

Новий погляд на розуміння проблеми «Схід – Захід», в умовах сучасного освітнього простору, вимагає пошуку глибинних засад першооснови духовних канонів життя найбільш стародавніх цивілізацій таких як Україна і Китай, оскільки в процесі всієї соціально-історичної динаміки їх взаємодія й культурні взаємовпливи надовго не переривались.

Сучасна політика Китаю проходить під гаслом «діалог цивілізацій і гармонічний світ», сутність якої полягає в тому, що різноманітність культур і цивілізацій у світі повинні стати основою для їх взаємозбагачення, а не для конфліктів. Не «зіткнення цивілізацій», а необхідність глобального співробітництва – це визначальна вимога світового порядку в сучасних умовах співіснування (Ван Лей) [1, 22].

Тому метою даної статті є уточнення ключових концепцій духовних канонів життя обох стародавніх цивілізацій і провести паралель культурно-історичного розвитку стародавньої України й стародавнього Китаю.

У контексті нашої проблеми нас цікавили історичні постаті обох цивілізацій, діяльність яких пов'язана із закладенням морально-етичних норм виховання підростаючого покоління, створенням виховних систем, ключових